

Rejtjelező csoportok a késő-középkori és kora-újkorban Itáliában

W. Somogyi Judit

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar,

Romanisztikai Intézet

adjunktus, somogyi.judit@btk.ppke.hu

A XIV. század utolsó évtizedeitől kezdődően néhány itáliai régióban, a diplomáciai kapcsolatok területén, a fontosabbnak tekintett információkat gyakran rejtjelezve juttatták el a címzetteknek. A dinamikusan fejlődő új kapcsolattartási mód, amely a későbbi századokban Európa más területein is gyakorlattá vált, a már létező aktív levelezőhálózatokra épült, és – ezekkel a hálózatokkal párhuzamosan működve, de tőlük több tekintetben eltérő jellemzőket mutatva – egy új kommunikációs csatorna kialakulását eredményezte. A korabeli kódrendszerek létrehozói és felhasználói, biztonsági megfontolásokból, többé-kevésbé zárt csoportba szerveződve végezték tevékenységüket. E csoportok szerkezete és működése, valamint a csoportok közötti relációk keletkezésének lehetősége a kevésbé kutatott területek közé tartoznak, jóllehet az említett jellemzők feltérképezése tovább árnyalhatja – többek között – a hatalmi központok között fennálló kapcsolatok rendszerére és a kapcsolattartás, az információcsere formáira vonatkozó eddigi ismereteinket. A rejtjelezéshez közvetlenül vagy közvetve kapcsolódó korabeli írott dokumentumok (kódkulcs, nyílt, kódolt és dekódolt változatban fennmaradt diplomáciai levelek) a rejtjelezési kapcsolatrendszerek feltárását célzó kutatások számára is alapvető forrásoknak bizonyulnak, mivel ezek az írások – az adott diplomáciai üzeneten kívül – gyakran tartalmaznak a kapcsolattartást biztosító személyek azonosítását segítő adatokat, és az egyes csoportok felépítésére, tevékenységére vonatkozó explicit vagy implicit utalásokat.

Az előadás XV-XVI. században keletkezett, észak-itáliai levéltárakban őrzött, olasz nyelvű források korábbi vizsgálati eredményeire támaszkodik. A konkrét elemzés korpuszát az említett korszakban alkalmazott egyábécés (monoalfabetikus), homofonikus eljárásokhoz köthető dokumentumok alkotják. A vizsgálat elsősorban a rejtjelezésben érintett csoportok strukturális jellemzőire és működésére koncentrál, de kitér a csoportok között esetlegesen kialakuló kapcsolatok lehetséges formáira is.